

Богачев Р.М.

канд. філос.н., доцент кафедри філософії НТУУ “Київський політехнічний інститут”

Работа посвящена исследованию феномена и категории развития, а также его превращенных форм. Автор определяет диалектику как логику развития и продуктивную силу современного общества.

The paper discusses the contemporary processes of the globalization, the localization, the ‘glocalisation’ and the development with its ‘Verwandelter Form’.

Об’єктом уваги даної роботи є сучасні процеси глобалізації та локалізації, розвитку взагалі та його перетворені форми. Автор визначає діалектику як логіку розвитку та продуктивну силу сучасного суспільства.

Ключові слова: глобалізація, локалізація, глокалізація, діалектика, творчість

Сьогодні характеризується переходом від класичної до холічної парадигми мислення: "ціле більше, ніж сума частин", "думай глобально, а дій локально" тощо. Виникає цілий напрям – синергетика, що “демонструє особливі переваги при вивченні надскладних, ієрархічних, відкритих систем” та “розкриває інтегруючий потенціал, ціннісні настанови постмодернізму на міжкультурний, міждисциплінарний діалог”.

На жаль, реальність свідчить про інше. Внаслідок соціальної інтеграції в Західній Європі та Північній Америці в кінці ХХ – на початку ХХІ століть активно відбувається процес заміщення національного суспільства т.з. мультикультурним, чому сприяє руйнування старих (індустріальних) соціально-політичних зв'язків, загальна атомізація суспільства.

Навіть в економічній сфері результати глобалізації ставляться під дуже серйозний сумнів: глобалізація як соціально-економічна інтеграція світового економічного простору супроводжується його фрагментацією. З одного боку – посилюється самодостатність у групі розвинених держав, а з іншого – складається стійка та численна група надійно законсервованих у своїй відсталості країн. Саме вони, не маючи власних ресурсів та будь-яких преференцій у міжнародному розподілі праці та її результатів тощо, змушені беззастережно інтегруватися в світову економіку на будь-яких умовах. Власне: з перспективою та жеребом лімітрофів.

В сутності, системна криза сьогодні, а вірніш: криза кризового способу життя. А в перспективі – реальна можливість для більшості країн втратити не тільки власну ідентичність та суб’єктність в історичному поступі, але навіть і елементарну суб’єктивність, тобто незалежність та суверенітет.

Так, в останні роки ХХ століття на тлі процесів глобалізації, інформатизації і т.п.

процесів істотним чинником розвитку стає прогрес політехнологій як механізмів зловмисних маніпуляцій людьми, "симулювання" та підкорення суспільних інтересів, трансформації цілих народів та держав у суто пасивний об’єкт зовнішніх впливів, у “гвинтик” міжнародної політики. Серед причин соціально-економічного занепаду все частіше визначаються два масштабні феномени сьогодні: *глобалізація* та відповідне теоретичне підґрунття – *неолібералізм*.

Перша формує наднаціональні мегапотоки, в основі яких лежить раціоналізація виробництва та споживання за принципами “*одне й те саме для всіх*”, “*одне й те саме по всьому світу*”, “*одне й те саме завжди*”. Другий – задає правила гри в *лабіринті* випадковості, зовнішніх, суто функціональних зв'язків, "вільного", бо неконтрольованого ринкового простору. Саме на тлі агресивних процесів глобалізації, за умов тотальної лібералізації всіх сфер суспільного життя відбувається актуалізація модусів тотальної дезінтеграції людини-людей-людства. В чому причини цього? Які механізми? Зрештою – яка мета?

На жаль більшість феноменів, що вважаються наслідками або етапами розвитку глобалізаційних процесів, штучно втискують в новий термін: ГЛОКАЛІЗАЦІЯ.

Сам термін є поєднанням термінів *глобалізація* та *локалізація*. Один з авторів терміну, Роланд Робертсон, вбачає в основі глокалізації ідею децентралізованого та “справедливого” світу, в якому глобальні та локальні тенденції взаємодоповнюють та взаємопроникають одна в одну, хоча й не гарантують від можливості зіткнення та конфлікту. В сутності ж – це продаж *локального* на глобальних ринках та адаптованого, *глобального* на ринках локальних. Організаційною формою подібної соціально-економічної інверсії виступають мережеві форми самоорганізації та міжкультурна комунікація. В такому значенні *глокалізація* розглядається як

компромісний варіант у боротьбі з антиглобалізмом.

Інший співавтор терміну, Дж.Розенау, на тлі основних факторів глобалізації: революція навичок та вмінь; криза влади; організаційний вибух; біфуркація світових подій; вибух мобільності; мікроелектронні технології; послаблення територіальності держав та суверенітетів, глобалізація національних економік, – виводить поєднуючі протилежні тенденції понять: *глокалізація* (від “глобалізація” та “локалізація”) та *фрагмеграція* (від “фрагментація” та “інтеграція”).

Ще раніше термін ГЛОКАЛІЗАЦІЯ використовується у сфері актуального мистецтва Акілле Боніто Олівою, відомим теоретиком та критиком сучасного мистецтва: «Художники відповідають глобалізації не відстоюванням локальної природи власної творчості, а створюють певний сплав першого і другого - **не global vs. local, а glocal**». Іншими словами, ніби-то “хоча від глобалізації очікують світової зрівнялівки, примусу до однаковості, але вона, навпаки, ще більше проявляє та враховує сутнісні локальні відмінності”.

Виникає вельми своєрідний сплав економічної складової неолібералізму, заправлений покидьками духу філософії постмодерну: більшість дослідників спрошено визначають *глокалізацію* як регіональний сценарій *глобалізації* з огляду на те, що стає все більш показовим факт взаємодії процесів *глобалізації* з національними, етнічними культурами.

На нашу думку, це просто чергова спроба сучасного “реформування” діалектики, спроба “підігнати” діалектику під один з методів системно-структурного дослідження.

Саме в контексті сучасних суспільних проблем поняття *глобалізація* та *локалізація* як модуси інтеграції та диференціації знаходяться у зовнішньому, суто формально-логічному протиставленні та, навіть, у байдужому співіснуванні. Вони суто зовнішньо та механічно зводяться до поняття *глокалізація*.

Дійсно, зовнішня протилежність між *локальним-диференційованим-суб’єктивним* у його відірваності, відчуженості від всіх суспільних зв’язків та *глобальним-інтегрованим-суб’єктивним* як сукупності – вже або доки що, – суспільних зв’язків дає ключ до розуміння процесів інтеграції-деінтеграції. Розгортання процесів *локалізація-диференціація* здійснює розділення, фрагментацію *інтегрованого* (дійсно конкретного) на складові. Подальші процеси *інтеграції* зумовлюють новий рівень формалізації та узагальнення – *цілісності, всебічності, істинності* дійсної

конкретності, – взаємозв’язків, якому знову зовнішньо протиставляється *локалізація-диференціація* (абстрактно конкретне) та який передбачає свою-іншу якість, *деінтеграцію* (дійсно абстрактне). Саме *деінтеграція* має значення заперечення зовнішньої визначеності, подолання зовнішніх, несуттєвих, зайвих зв’язків у системі та забезпечує підготовку належної сутнісної основи для узагальнення – *суб’єктивності*. Тоді як *диференціація-локалізація* лише вказує та підкрислює суто зовнішні особливості взаємозв’язків – *суб’єктивне*, – виступає “деінтеграцією по формі” та не може забезпечити підготовку логічної “сировини” для подальшого узагальнення та формування нового рівня дійсної конкретності.

Отже, *інтеграція* виступає моментом *деінтеграції*, моментом здійснюваної суперечності, як “своє-інше-себе”, як щось постійно заперечуване, що об’єктивно тендує до певної рівноваги. Тоді як *деінтеграція* є рухливістю, мінливістю, яка є “своє-інше-себе” *інтеграції* та в сутності є лише формою існування. Тому за відсутності *деінтеграції* як заперечення в процесі зняття всі спроби довести взаємопроникнення *локалізації* та *глобалізації* є цілком штучними та зовнішніми спробами піднести суто політологічні терміни до рівня категорій.

Тільки завдяки здійсненню суперечності *інтеграції-деінтеграції* через вузлові міри узагальнення – *інтеграційне-інтегроване-суб’єктивне*, – поступово формується всезагальне (конкретно дійсне), для позначення якого запропоновано послуговуватися поняттями “*мережевість*” та “*мережування*” (постінтегроване), *дійсна суб’єктивність*.

Мережевість розкриває сутність, закон перетворення старого та вказує на джерело виникнення нового. *Мережування*, відповідно, вказує на процес здійснення суперечності інтеграції-деінтеграції, на “суспільне-всезагальне”. Тобто, гармонійно оформлений зміст, суспільний спосіб виробництва як продукування людей та процес “живого спілкування”. *Мереживо* – результат здійснення суперечності інтеграції-деінтеграції. Тобто “вища форма колективності” творчої діяльності людини-людей-людства (постінтеграція), адекватна змістовна форма дійсно цілісних, всебічних та істинних взаємозв’язків – *дійсна суб’єктивність* історичного процесу.

Маємо: сходження *диференціація-інтеграція-мережування* як форму прояву *одиничне-загальне-всезагальне* в процесах *інтеграції-деінтеграції*. Саме такі явища знаходять прояв у сучасних суспільних практиках розвитку мережевих структур,

віртуальних спільнот тощо. Це свідчить про давно назрілу суспільну потребу в цих процесах та необхідність їх теоретичне осягнення.

Але такі процеси лише зовнішньо корелюють з запропонованими поняттями *глобалізації* чи *глокалізації*. В дійсній конкретності *глокалізація* як результат взаємопереходу, “взаємодоповнення” та “взаємопроникнення” процесів глобалізації та локалізації... не виникає. Має місце суто умоглядне, штучне та механічне поєднання. Тому немає й сходження *локалізоване-глобальне-глокалізоване*. А що ж є? Лише його імітація в царині фіктивної конкретності. Лапідарно: у хворій уяві, яка, на жаль, стає баналізованою реальністю суспільного буття. Себто, натомість *глокалізації* – ГЛЮКАЛІЗАЦІЯ.

Причина: надто вже неолібералізм захоплений процесами фрагментації, атомізації суспільного життя та разом з постмодерном переймається переходом від концепцій *масового виробництва* й *масового споживання* до концепції *масової культури* та *масовості* як загального уніфікаційного критерію системи.

А в сутності доводиться констатувати, що світ розпадається – умоглядно розчленовується, – на окремі, відносно незалежні одна від одної частини зі власною історією, законами розвитку etc. Універсальність світу доволіно замінюється плюралістичним описом нескінченної низки уніфікованих, незалежних одна від одної складових, що вони суто механічно поєднані навколо абстрагованого від суспільного та редукованого до рівня індивідуально-групового, *кастового*, вузьконаціоналістичного, корпоративіського etc. інтересу. Поступово в цій мозаїці хворобливої уяви висновок про єдність історичного процесу розвитку зникає взагалі, **все віддається під владу випадку...**

Звідси й різні, включно і вкрай екзотичні модуси фаталізму у суб'єктивному ідеалізмі та позитивізмі, критика основних постулатів теорії прогресу. Наслідок – впевненість у необхідності – і можливості, – економічного та науково-технічного поступу після Другої світової війни поступово замінюється ідеєю “меж зростання”, екзотичними концептами “кінця історії”, “точками зору” на зіткнення цивілізацій [4].

Таким чином, свідомо реалізується остаточний відхід від позицій класичного антропоцентричного гуманізму, від векторів поставання дійсного гуманізму на позиції сучасного “універсального гуманізму”, розвитку антиєрархічних ідей культурного релятивізму, релігійного, культурного та екологічного екуменізму, що відображається

у відповідному **баченні** сучасних процесів інтеграції-дезінтеграції.

Тепер стає цілком зрозумілим, що сучасним “незалежним” – “*від інших-багатьох-всіх*”, – *державам-суб'єктивностям* у таких умовах відмовляється в самій можливості подальшого існування. Як свого часу, буцім-то, було відмовлено у доцільності існування старим імперіям XIX – початку XX століття. Де Російська імперія, де Германська імперія, де Британська імперія початку XX століття?... Але це є поступ історичної необхідності в царині дійсної конкретності. Нині ж свідомо відбудовується – витвряється, – царина фіктивної конкретності, в який будь-який розвиток просто гальмується...

А для цього і потрібне, відповідне теоретичне “освідчення” розриву єдиного світового соціально-економічного простору та суспільно-політичного організму на окремі, цілком одна від одної незалежні складові.

Звідси – й введення нових понять як чергова спроба звести, редукувати розвиток до, власне, перманентного процесу виникнення все нових та й нових категорій. Тобто штучне фабрикування нових форм, цілком відірваних від реальності, не кажучи вже про дійсність. Саме з них утворюється певна логіка, яка є абсолютно формально-байдужою до всього, що може виступати відображенням реального руху. До слова, одне з визначень подібних мало симпатичних вправ: “філіація ідей”.

Ця “логіка” включає в себе й псевдо-діалектику у інтер'єрі постмодерну: “Думай глобально, а дій локально”, – починається протиставленням **ГЛОБАЛІЗАЦІЇ-ЛОКАЛІЗАЦІЇ в думках, продовжується ГЛОКАЛІЗАЦІЄЮ в почуттях, а закінчується ГЛЮКАЛІЗАЦІЄЮ всієї світ-системи в практиках...**

Саме засадничий принцип ліберальної доктрини: “*розділай та володарюй*”, – владно і майже безвідмовно зумовлює те, що на рівні окремих держав-суб'єктів суспільно-політичної системи світу спрацьовують імперативи **свобод від чогось-когось**: сусідів, власного народу, історії. Тобто відбувається цілком свідомо *локалізація* як консервування “незалежної”, атомізованої, вирваної з світового соціо-культурного контексту та загально-історичного процесу **суб'єктивності** замість поставання **суб'єктивності** як **свободи для кожного-багатьох-всіх**. А потому – агресивно нав'язуються формати приєднання до “всього цивілізованого світу” – читай: G7, G20, “золотий мільярд” тощо, – безумовно, зі врахуванням всіх особливостей, – а не суспільних потреб, – тої самої *суб'єктивності*. Навіщо “всьому

цивілізованому світу” нецивілізовані потреби та проблеми автохонтів та аборигенів? Замислитесь?

Натомість “глобалізованої суб’єктивності” дійсно-конкретна суб’єктивність – інтеграційне-інтегроване, – постає лише у щільній, інтенсивній, насиченій взаємодії з *іншим-багатьма-всіма* суб’єктивностями-державами та проявляється у відповідних модусах: *співпраця, співробітництво, партнерство, взаємодопомога*, – у площині *дійсної конкретності – конкретної дійсності* тощо.

Тому, перефразуючи В.Вернадського, робимо висновок: не може бути **суб’єктивності, державності** та адекватної державної політики поза одночасного співіснування – со-буття (рос.), – інших народів та держав, котрі є “живильним середовищем”, – не плутати з «харчовою пірамідою», – з якого *суб’єктивність-державність* бере життєву енергію та сили, тою атмосферою, в якій проходить її поставання. Формується НООСФЕРА як знята людиною в процесі діяльності БІОСФЕРА. *Дійсна конкретність.*

Саме в цьому просторі буття соціуму формується те, що К.Мегрелідзе називає простором промислювання. А інакше – “Там де неможлива центрація (концентрація) дійсних інтересів навколо загальних цілей, задач та інтересів, не існує також і *дійсної свідомості, а має місце фетишизація та відчуження його продуктів, ідеї стають виразом не дійсних, а ілюзорних інтересів*” (К.Мегрелідзе). Тобто абсолютизація *суб’єктивності* в царині фіктивної конкретності та конкретної фіктивності, в яких сама *державність* в її дійсних потенціях та тенденціях актуалізації *мережування* загороджена або відтісна спотвореними формами, включно й *глокалізацією*. Потворність, внутрішнє духовне зубожіння та реальна безперспективність роблять їх агресивними та нігілістичними по відношенню до іншого світу та загальнолюдської культури взагалі.

Ми не кажемо, що регулювання міждержавних стосунків – це погано і воно взагалі не потрібне. Ні, доки ми знаходимося у межах державної форми регулювання взаємозв’язків. Ми лише кажемо: загалі... *Локалізація, глобалізація, глокалізація, фрагмеграція...* Пройшло більш двох з половиною тисяч років, а принципи та підходи не змінюються: “розділяй та володарюй”, абсолютизація атомізації суспільно-політичного простору та стимулювання взаємної байдужості, відчуження соціально-економічних систем...

В цьому й “перші нариси” відповіді на питання «навіщо?» – **розвиток просто** – свідомо, – **утилізується....** Саме *Концепція*

“золотого мільярду” передбачає гарантований рівень добробуту лише для населення “розвинених країн”, а *концепція сталого розвитку* як новітнє видання варіанту теорії управління, базованого на засадах мальтузіанства – за А.А.Мельниченком, – як збереження status quo, збереження власного стилю та способу життя за рахунок інших, – свідчить про намагання та спроби цілком певних груп в цілком конкретно-історичному хронотопі засобами маніпулювання суспільною свідомістю... продовжувати здійснювати **вплив** на суспільне буття, довільно та свавільно визначати основні засади суспільного розвитку, себто **консервувати посталі його форми.**

Тому сучасний стан, спроби зведення внутрішньої суперечності до формату антагонізму, коли відбувається свідомо редуція до ембріонального стану, дуже нагадує стан ЗВИТТЯ... За К.Марксом, на регресивному витку відбуваються повторення попередніх ступенів, але на новій основі, на підмурках більш стабільних, але й, відповідно – бідніших та більш слабких у соціальному та природному аспектах.

Це, звісно, певний і навіть тривалий час дозволяє БЕЗВІДПОВІДАЛЬНО та НЕВІДНОВЛЮВАНО “споживати” ресурси світової соціально-економічної системи, що накопичені на більш високих рівнях та стадіях розвитку. Згадаймо амебу як “ідеал розвитку” (О.В.Босенко) [5], що передбачає деяку розслабленість, яка сприймається за свободу... А реально – натомість вільного польоту маємо “вільне падіння” в безодню, в прірву, в небуття...

Втім, про це вже апологети ліберальної доктрини та адепти глобалізації або навіть і самі не здогадуються, або свідомо замовчують, що їх самих “ведуть на заклання”...

Більш того, ще залишається доволі багато “полігонів” для відпрацювання різних квазіформ перевтілення, маскування неолібералізму та й волонтерів: тих хто “й серцем, й душею” в суспільстві “масового споживання”, у “золотому мільярді” – декреатів та декреаторів (Б.В.Новіков) [6] дійсної конкретності не бракує.

Завдяки цьому й відтворюється фіктивний простір і час – хронотоп буття квазіформ, – псевдокультури, псевдовиховання, псевдонавчання, псевдополітики... Простір соціальної міфотворчості, ієрархії “мінотаврів” та їх жертв у лабіринті павутиння нелюдських стосунків.

Цей простір утилізує та редукує потенціал дійсної конкретності до по-своєму вишуканого узагальнення: спочатку

розірване на частини органічне та неорганічне тіло людства в режимі *суб'єктивності*, а потому – остаточне знищення потенціалу будь-якої *суб'єктності*... Тріумф волі. Перепрошую: тріумф “поділай та володаруй”... Один з таких полігонів дуже нагадує й сучасна Україна. Для деяких – вже просто дежавоутворення. З перспективою трансформації в лімітроф...

На нашу думку, **звиття** – є суто й виключно **перетвореною формою РОЗВИТКУ**, а т.з. *глокалізація* – перетвореною формою **мережування**.

Отже, ми й кажимо: “*думай глобально, а дій локально*” починається протиставленням ГЛОБАЛІЗАЦІЇ-ЛОКАЛІЗАЦІЇ в думках, продовжується ГЛОКАЛІЗАЦІЄЮ в почуттях та закінчується ГЛЮКАЛІЗАЦІЄЮ всієї системи в практиках... В сутності – це **операція свідомої примітивізації буття та утлізації розвитку взагалі**.

Який вихід? І чи є він в принципі? Є. Необхідно подолати царину перетворених форм шляхом поставання нового “породжуючого відношення” (Л.С.Виготський), тобто нового принципу організації взаємозв'язків та взаємодії, що породжує не тільки суб'єктність людини-держави-суспільства, але й людське в них.

А саме: формувати, творити *усуспільнену державу та одержавлене суспільство* в межах *державної форми* управління та регулювання взаємозв'язків, а потому – *усуспільнену людину та людяне суспільство* в хронотопі загальнолюдської культури та мереживі суб'єктивно-суб'єктивних взаємозв'язків *постдержавної форми* управління та регулювання взаємозв'язків.

Наразі, слід звернутися до розгляду нових **принципів та підходів** організації міжнародних взаємозв'язків та міждержавних взаємодій, нового “породжуючого відношення”, – **суб'єктно-суб'єктне** замість суб'єкт-об'єктного, – що тісно переплітається з новими принципами управління – власне, вже: **самоуправління**.

Спираючись на ритміку поставання людини: *людина економічна* – *людина суспільна* – *людина творець* та за типами суспільного відтворення: *виробництво речей* – *виробництво ідей* – *виробництво людей*, – до основних принципів організації міждержавних взаємодій та міжнародних відносин, що мають стати засадничими принципами системи регулювання взагалі, – слід віднести (опрацьовано за Б.В.Новіковим): 1) Перманентний розвиток. 2) Системність, науковість та адекватність. 3) Перехід від суб'єкт-об'єктивних (деформованих) до суб'єкт-суб'єктивних, а потому – суб'єктно-суб'єктивних взаємодій. 4)

Переорієнтація від стимулювання діяльності на розгортання самодіяльності, а потому – творчості. 4) Саморегулювання та самонастроювання адекватних та гармонічних взаємодій. 5) Іманентний характер (перехід від права “управління кимось-чимось”, “влади над...” до самоуправління як “управління в...”, “влади для...”). 6) Прозорість, зрозумілість, постійне вдосконалення. 7) Стимулювання мобільності (горизонтальної та вертикальної ротації в органах регулювання та самоуправління). 8) *Мережування* як процес забезпечення гармонізованих та адекватних взаємодій; *мереживо* як форма здійснення самоуправління, саморегулювання. 9) Творчість як *розподіл самодіяльності та самодіяльній розподіл* в формі практичної всезагальності.

Ці – мінімально-необхідні, засадничі, – принципи для сучасної держави зумовлюють відповідне сходження:

- **від** отримання НЕЗАЛЕЖНОСТІ, ДЕРЖАВНОСТІ як СВОБОДИ ВІД..., в якій, як в дитині, закладені всі можливості актуалізації безмежної сутності народу у взаємодії з іншими-багатьма-всіма (**мереживість** як сутність);

- **через** тяжіння до перманентного *усуспільнення держави* (патерналізму) - *одержавлення суспільства* (*патріотизму*) та зрідненості з іншими-багатьма-всіма суб'єктивностями, – інтернаціональність та солідарність у світовому масштабі (**мережування** як процес);

- **до** їх актуалізації через узагальнення поставання дійсної суб'єктності у формі УСВІДОМЛЕНОЇ СВОБОДИ ДЛЯ... кожного-багатьох-всіх (**мереживо** як форма).

І відповідні діяльнісні прояви у критеріях-координатах **добра-краси-корисності-істини**: *індивідуальний рівень* – СО-чувствие, СО-действие, СО-ревание (рос.); *груповий-загальний* – СО-общение, СО-трудничество, СО-гласие (рос.); *всезагальний* – СО-мыслие, СО-вет, СО-весть, СО-переживание, СОЛИДАРНОСТЬ (рос.) ....

І відповідний суспільний спосіб відтворення як *розподіл самодіяльності та самодіяльній розподіл*, тобто твочість у формі практичної всезагальності.

Так формується мереживо “живого спілкування”, у вузлах якого постають суб'єктності, які в сутності взаємопроникають, взаємопронизують одна одну (несліянно і нероздільно), вони зіткані з енергетики спілкування.

Постає цілісність органічного та неорганічного тіла людства як єдність багатоманітного та багатоманітності єдиного у всій повноті різноманітності, самостійності та самодіяльності кожної-багатьох-всіх

частин його. *Правда універсального – в унікальному!*

Постає **НАДЛИШКОВІСТЬ** (рос.: избыточность) як індикатор життєздатності, пасіонарності (Л.Гумільов) народу, країни, культури; джерело повноти різноманітності, самостійності та самодіяльності кожного-багатьох-всіх; **показник дійсної суб'єктності.**

Постає цілий простір **со-трудничества** (рос.), **со-действи** (рос.), **со-переживания** (рос.), **со-чувстви** (рос.)**я, со-гласия** (рос.), **со-мыслия** (рос.) (Ф.Т.Михайлов), **со-знания** (рос.), тобто **СО-БЫТИЯ** (рос). **СПІВБУТТЯ.**

Це й є **ПРОСТІР ПРОМИСЛЮВАННЯ БУТТЯ**, знята дійсна конкретність – **НООСФЕРА**, – та постаюча конкретна дійсність – **КРЕАТОСФЕРА**. Саме в них розвиток є конкретно-історичним процесом з **відповідною логікою розвитку – ДІАЛЕКТИКОЮ**, – яка дозволяє адекватно – “без глюків”, – відобразити, осягти розумом та адекватно відтворити саму сутність, процес, тенденції розвитку. Звісно, з повним та безумовним розумінням того, що діалектика як науково-філософське вчення про розвиток також перманентно... розвивається.

Розвивається як логіка розуму та розумної організації життя у вимірах дійсного гуманізму. Кожного. Багатьох. Всіх. Людини. Людей. Людства (Б.В.Новіков).

Література:

1. Хакен Г. Синергетика. Иерархии неустойчивости в самоорганизующихся системах и устройствах: [Текст] / Г.Хакен; [пер.с англ.].– М.:Мир, 1985. – 419с.
2. Аршинов В.И., Буданов В.Г., Войцехович В.И. Принципы процессов становления в синергетике/ В.И.Аршинов, В.Г.Буданов, В.И. Войцехович // Труды XI Международной конференции «Логика, методология, философия науки», Секция 8. Методологические проблемы синергетики. – Москва-Обнинск, 1996. – №8. – С.3–7.
3. Синергетическая парадигма. Нелинейное мышление в науке и искусстве. – М.: Прогресс-Традиция, 2002. – 496 с.: ил.
4. Тоффлер Э. Шок будущего; [пер. с англ.] / Э.Тоффлер. – М.: ООО «Издательство АСТ», 2001. – 560 с.
5. Босенко А.В. Кризис? Агония! // Марксизм та сучасність: системна криза передісторії як предмет філософської рефлексії: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції 5–6 листопада 2009 року. – К.: НТУУ "КПІ", 2009. – С. 45–47.
6. Новиков Б.В. О гуманизме и антигуманизме / Б.В.Новиков. – К.: ИВЦ "Політехніка", 2001. – 378 с.